

ЩОДО ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН «ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ» ТА «ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ» У ВНЗ

Ю. В. БУЦ, канд. геогр. наук, доц. кафедри технології, екології та безпеки життєдіяльності

С. М. ЛОГВІНКОВ д-р техн. наук, проф., зав. кафедри технології, екології та безпеки життєдіяльності

О. Ф. ПРОТАСЕНКО, канд. техн. наук, доц. кафедри технології, екології та безпеки життєдіяльності

Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця, м. Харків

Кількість нещасних випадків та професійних захворювань, а також масштабність їх наслідків в Україні невпинно зростає. Державна політика в галузі охорони праці визначається відповідно до Конституції України Верховною Радою України і спрямована на створення належних, безпечних і здорових умов праці, запобігання нещасним випадкам та професійним захворюванням. Реалізація даної політики можлива лише за умови підготовки фахівця здатного приймати управлінські рішення в системі управління охороною праці на виробництві.

Сучасний стан охорони праці в Україні, розбудова державної системи управління охороною праці та підвищення відповідних вимог до її фахівців щодо попередження виробничого травматизму, забезпечення промислової безпеки та охорони праці обумовлює необхідність підготовки фахівців, здатних у сучасних умовах володіти основами системи управління охорони праці на підприємстві, а також потребою роботодавців у відповідних випускниках ВНЗ, що пройшли навчання за програмами дисциплін «Основи охорони праці» для ОКР «бакалавр» та «Охорона праці в галузі» для ОКР «спеціаліст» і «магістр». Для цього було ухвалено Спільний Наказ Міністерством освіти і науки України, Міністерством України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи і Державним Комітетом України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду (Наказ від 21.10.2010 N 969/922/216 «Про організацію та вдосконалення навчання з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту у вищих навчальних закладах України»).

Проте Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 травня 2014 року № 590-р даний Наказ скасовано. У МОН України зазначають, що скасування даного Наказу надасть можливість ВНЗ самостійно встановлювати структуру і обсяги підготовки з навчальних дисциплін охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту в залежності від характеру майбутньої професійної діяльності фахівця. Також ВНЗ зможуть визначати необхідність включення розділів з «Охорони праці», «Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях» в дипломних проектах (роботах) та вводити до індивідуальних комплексних контрольних-кваліфікаційних завдань питання з охорони праці.

Керівництво деяких ВНЗ відразу ж сприйняло скасування Наказу, як команду «діяти» і дехто, навіть, примудрився скасувати викладання вищезазначених дисциплін, супроводжуючи це змінами навчальних планів.

Однак, майже ніхто не спромігся звернути увагу на ряд інших нормативних документів. Практичне значення навчання за програмами навчальних дисциплін «Основи охорони праці» та «Охорона праці в галузі» полягає у тому, що при працевлаштуванні на виробництво, випускники ВНЗ повинні мати результат щодо навчання і перевірки знань з питань охорони праці згідно Наказу Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 26.01.2005 №15 «Про затвердження Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці та Переліку робіт з підвищеною небезпекою» та відповідно до вимог статті 18 Закону України «Про охорону праці». При цьому, з метою встановлення вимог щодо організації навчання і перевірки знань з питань охорони праці посадових осіб та інших працівників Начальникам управлінь і відділів Комітету, територіальних управлінь та інспекцій, експертно-технічних центрів, державним інспекторам Держгірпромнагляду забезпечити систематичний контроль за дотриманням вимог Типового положення.

Після успішного завершення навчання за програмами навчальних дисциплін «Основи охорони праці» та «Охорона праці в галузі» випускники ВНЗ забезпечують себе відповідними вимогами щодо вище зазначеного Наказу і, таким чином, звільняються від проходження навчання у спеціалізованих центрах, що суттєво підвищує їх конкурентну здатність.

Ще один важливий нормативний документ, на який чомусь не звертається увага – це Наказ від 29 грудня 2004 року N 336 Міністерства праці та соціальної політики України «Про затвердження Випуску 1 «Професії працівників, що є загальними для всіх видів економічної діяльності» Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників (Із змінами і доповненнями, внесеними Наказом Міністерства соціальної політики України від 25 вересня 2013 року N 621). У цьому Наказі для кожної професії в Україні зазначені усі кваліфікаційні характеристики, включаючи знання організації праці та управління і основ трудового законодавства.

Таким чином, сучасний розвиток та функціонування суспільства вимагає здійснювати підготовку фахівців однозначно з урахуванням знань з охорони праці. З одного боку, вони могли б працювати в галузі практичного забезпечення охорони праці, а з іншого – фахівці з поглибленим знанням питань управління охороною праці з урахуванням особливостей специфіки кожного виду економічної діяльності.

Такі фахівці повинні мати поглиблене знання специфіки діяльності в різних галузях, можливість входу в світовий інформаційний простір, вивчення й практичного втілення сучасного зарубіжного досвіду в галузі охорони праці.